

Raadsinformatiebrief

GEMEENTEBESTUUR

RIB nummer 2022 94
collegevergadering d.d. 19 juli 2022
programma Bedrijfsvoering
portefeuillehouder F. Schatorjé

ons kenmerk 1876916
team RGFINT/RGBAMO
steller J.J.F. Meisen RA/ F. Maas
doorkiesnummer 0646296941/0773596117
e-mail j.meisen@venlo.nl/ f.maas@venlo.nl
datum 27 juni 2022
bijlage(n) Taakmutaties meicirculaire 2022
datum verzonden

21 JULI 2022

Onderwerp

Meicirculaire 2022

Kennisnemen van

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn de grootste inkomstenbronnen van de gemeente Venlo. Via circulaire's ontvangen wij belangrijke informatie omtrent de ontwikkelingen ten aanzien van het gemeentefonds. Recent is de meicirculaire 2022 uitgebracht door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Aanleiding

De uit de meicirculaire voortvloeiende ontwikkelingen zijn onderdeel van de integrale afwegingen bij begrotingsvoorbereiding 2023-2026 en de FinRap 2022. De integrale afweging en voorbereiding vindt plaats op basis van de door u vastgestelde kaders en toepassing van de begrotingsregels. Ter voorbereiding op de begrotingsbehandeling 2023-2026 informeren wij u over de ontwikkelingen op hoofdlijnen.

Kernboodschap

Algemene conclusie

De meicirculaire laat een incidenteel voordeel zien voor de jaren 2022 t/m 2025 ten opzichte van de kadernota 2023. Vanaf 2026 ontstaat er echter in reële en in structurele zin een substantiële daling in het gemeentefonds. Feitelijk gaat het hierbij jaarlijks om een aanvullende en reële afname van de middelen die wij van het Rijk gaan krijgen en kan gezien worden als een extra ombuiging - bezuiniging op het gemeentefonds. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) heeft dit becijferd op een mogelijke daling van € 3,9 miljard landelijk in 2026 oplopend naar € 6,2 miljard in 2028¹.

¹ Rapport 'Financiële ruimte gemeenten 2022-2028' Prognose op basis van Voorjaarsnota en meicirculaire 2022.

Van lokale overheden wordt verwacht dat we ook op de middellange termijn structureel investeren in de majeure landelijke opgaven op het gebied van onder andere klimaatadaptatie, energietransitie, wonen, landelijk gebied etc. Het te ontvangen bedrag 2022-2025 kan echter grotendeels enkel incidenteel ingezet worden. Daarmee plaatst deze financiële daling Nederland vanaf 2026 nu al voor structurele problemen. De maatschappelijke opgaven waarvoor Nederland en daarmee de lokale overheden voor staan, vragen namelijk om grootschalige (inhaal-) investeringen van gemeenten met structurele gevolgen. Tevens worden wij genoodzaakt om areaaluitbreidingen en toename van volumes op alle beleidsterreinen zelf te gaan bekostigen.

De VNG is met het Rijk in gesprek om te komen tot structureel gezonde financiën, ook vanaf 2026. Hierover is nog steeds geen overeenstemming. Met het Rijk en de koepels wordt in een gezamenlijk proces met een onafhankelijk begeleider gewerkt om te komen tot een nieuwe financieringssysteem voor 2026 en verder. Daarbij wordt ook gekeken naar de zorg die gemeenten ervaren over hun financiën in 2026 en verder. De opdracht is om te komen tot een analyse van de financiële gevolgen van het Coalitieakkoord voor gemeenten. Daarnaast zal naar oplossingen gezocht worden voor de korte en lange termijn. De Tweede Kamer zal voor de zomer worden geïnformeerd over de uitkomst en de vervolgstappen. De (mogelijke) uitkomsten zullen betrokken worden bij de afwegingen van de begroting 2023-2026.

Financiële vertaling

De te verwachten ontwikkeling van de hoogte van de uitkeringen uit het gemeentefonds ten opzichte van de vastgestelde begroting 2022-2025, de kadernota 2023 en de VoRap is als volgt:

Tabel: Ontwikkeling gemeentefonds ten opzichte van de vastgestelde begroting 2022 -2025 en kadernota/VoRap

	Bedragen x € 1.000				
	2022	2023	2024	2025	2026
Mei circulaire 2022	286.349	288.838	284.766	289.217	268.020
Af:					
Vastgestelde begroting 2022-2025 (/2026)*	261.185	245.186	237.192	231.365	226.304
Ontwikkelingen gemeentefonds kadernota 2023 en prognose VoRap	6.600	8.900	8.700	9.300	11.000
Kadernota: Scenario C: Financiële vertaling coalitieakkoord Rijk		14.400	16.300	15.800	2.200
Bruto resultaat Mei - circulaire 2022	18.564	20.352	22.574	32.752	28.516
A. 'Toevoegingen / Onttrekkingen gemeentefonds'	12.940	3.911	3.883	3.265	2.791
B. Stelselwijziging verwerking Beschermd Wonen		3.109	10.144	15.978	20.817
C. Netto-resultaat ontwikkeling gemeentefonds	5.624	13.332	8.547	13.509	4.908
D. Correctie opgave sociaal domein en gemeentelijk vastgoed (breed)	-	-	-	-	-1.950
E. Netto - resultaat ten opzichte van kadernota	5.624	13.332	8.547	13.509	2.958

Opgemerkt wordt dat op korte termijn geactualiseerde volume overzichten op landelijk niveau verwacht worden waardoor de uitkomsten van de meicirculaire kunnen wijzigen. De eventuele wijzigingen worden meegenomen in de integrale afwegingen bij de Begroting 2023-2026. Dit betekent dat alle gepresenteerde cijfers voorlopig van aard zijn.

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn vrij besteedbaar en vormen daarmee een algemeen dekkingsmiddel. De inzet behoort tot het budgetrecht van de raad.

De ontwikkeling van het bruto resultaat wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door:

A. Toevoegingen / Onttrekkingen gemeentefonds

Door het Rijk worden er bedragen aan het gemeentefonds toegevoegd of onttrokken (taakmutaties). Deze toevoegingen of onttrekkingen kunnen leiden tot een toe- of afname van uitgaven op andere beleidsterreinen van zowel de lokale als de regionale taken. In de bijlage is een totaaloverzicht opgenomen van risico's en kansen inclusief een toelichting.

Overeenkomstig de bestendige gedragslijn worden deze ontwikkelingen voor de jaren 2023-2026 bij de integrale afweging van de begroting 2023-2026 afgewogen. Voor de risico's en kansen die voor 2022 opgepakt (moeten) worden binnen de daarvoor geldende doelstellingen en regionale afspraken wordt dit, overeenkomstig de geldende gedragslijn, door middel van een begrotingswijziging in de FinRap 2022 aan uw gemeenteraad voorgelegd.

B. Stelselwijziging verwerking Beschermd Wonen

Uw raad is eerder geïnformeerd over de wijzigingen en regionale samenwerking met 14 gemeenten als het gaat om Beschermd Wonen, Maatschappelijke opvang en Bemoeizorg en Preventie. Voor wat betreft het gemeentefonds zal bij de begroting het onderdeel Beschermd Wonen voor de administratief-technische verwerking worden aangepast.

C. Netto – resultaat ontwikkeling gemeentefonds

Dit betreft het netto resultaat ten opzichte van de vastgestelde begroting 2022-2025 en de in de kadernota 2023 geschetste ontwikkelingen van de te verwachten loonprijscompensatie en het in de kadernota opgenomen scenario n.a.v. de analyse van het coalitieakkoord van het Rijk². Het netto resultaat wordt op hoofdlijn veroorzaakt door:

Tabel: Netto resultaat ontwikkeling gemeentefonds

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026
1. Accres *	6.162	11.950	15.103	15.097	2.847
2. Compensatie tekort jeugdmiddelen		1.348	-7.700	-4.600	-2.200
3. Ingroeipad herijking gemeentefonds		765	2.295	3.825	3.825
4. Overige ontwikkelingen	-538	-731	-1.151	-813	436
Netto resultaat mei - circulaire (C.)	5.624	13.332	8.547	13.509	4.908

* incl. overige effecten herijking en voordeel bevrozing accres (geen raming van onderuitputting)

• **1. Accres gemeentefonds**

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' (normeringssystematiek) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De toe- of afname van het gemeentefonds wordt het accres genoemd.

Voor alle jaren zijn de accessen, als gevolg van extra uitgaven van het Rijk, naar boven bijgesteld op basis van de voorjaarnota van het Rijk. De extra uitgaven zijn

² Voor het jaar 2022 is het ten opzichte van de in de VoRap 2022 opgenomen prognose van het gemeentefonds.

onder andere het gevolg van hogere loon- en prijsontwikkeling, extra uitgaven op het gebied van vennootschapsbelasting (Vpb), koppeling AOW, stapsgewijze verhoging wettelijk minimumloon en defensie. De bedragen hebben een structurele doorwerking tot en met 2025.

In de kadernota 2023 is als uitgangspunt genomen dat er sprake zal zijn van onderuitputting op de rijksuitgaven dat van invloed is op de omvang van het accres. Dit vanwege het ambitieuze karakter van het coalitieakkoord van het Rijk en economische omstandigheden. Recent heeft de VNG ingestemd met het voorstel van het Rijk om het volume – accres gemeentefonds voor 2022 tot en met 2025 te bevriezen. Daarmee is er duidelijkheid over de methode voor het afsplitsen van het deel van het accres voor de compensatie van de loon- en prijsontwikkeling bij gemeenten. Vanwege de bevriezing van het volume – accres is er niet meer gerekend met een bedrag aan onderuitputting of economische neergang.

2026 en verder

Vanaf 2026 heeft het Rijk, éézijdig, de normeringssystematiek stopgezet en het accres vastgezet op een bedrag van € 840 miljoen ten opzichte van de septembercirculaire 2021. Dit is het zogenaamde 'Ravijn' waarover in de landelijke media wordt gesproken. Dit betekent dat het structurele accres 2022-2025 fors naar beneden is bijgesteld. Daarnaast zal er vanaf 2026 nog enkel loon- en prijscompensatie gegeven worden en vindt er geen 'vergoeding' meer plaats als het gaat om volume-accres (o.a. de groei van de stad, toename van de zorgvraag etc.).

Feitelijk gaat het hierbij jaarlijks om een aanvullende reële afname van de middelen en kan dit gezien worden als een extra ombuiging – bezuiniging op het gemeentefonds. Dit betekent dat het te ontvangen bedrag 2022-2025 grotendeels incidenteel ingezet kan worden. Daarmee plaatst deze financiële daling Nederland nu al voor structurele problemen. De maatschappelijke opgaven waarvoor Nederland en daarmee de lokale overheden voor staat, vragen namelijk om grootschalige (inhaal-) investeringen van gemeenten met structurele gevolgen. Tevens worden wij genoodzaakt om areaaluitbreidingen en toename van volumes op alle beleidsterreinen zelf te gaan bekostigen. Gesprekken met het kabinet hebben volgens de VNG nog niet tot een doorbraak geleid.

- *2. Compensatie tekort jeugdmiddelen*

In de kadernota 2023 is het bedrag opgenomen op basis van het coalitieakkoord van het Rijk als het gaat om de compensatie van het tekort jeugdmiddelen voor de jaren 2023 en verder. In de meicirculaire 2022 wordt echter enkel het bedrag voor 2023 beschikbaar gesteld van € 10,2 miljoen en is € 1,3 miljoen voordeliger ten opzichte van de kadernota 2023.

Vanaf 2024 wordt door het Rijk echter niet voldaan aan de uitspraak van de arbitragecommissie qua omvang van de compensatie en worden er (vooralnog) geen middelen beschikbaar gesteld. De bedragen voor 2024 en verder zijn niet opgenomen in de mei circulaire. Het kabinet gaat met gemeenten en andere relevante partijen in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Het kabinet zal bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar gesteld worden, waarbij het advies

van de commissie van Wijzen het uitgangspunt vormt. In het Coalitieakkoord is een besparing in het jeugddomein opgenomen van structureel oplopend naar € 511 miljoen vanaf 2027. Inmiddels is besloten dat deze besparing een Rijksverantwoordelijkheid is.

Momenteel lopen er gesprekken of en zo ja op welke wijze de in het coalitieakkoord opgenomen compensatie tekort jeugdmiddelen vanaf 2024 in de begroting opgenomen mogen worden.

- *3. Ingroeipad herijking gemeentefonds*

De afgelopen jaren hebben de fondsbeheerders samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), gemeenten en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) gewerkt aan de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Op 6 april jl. zijn de Tweede Kamer en gemeenten door de fondsbeheerders geïnformeerd over de invoering van de nieuwe verdeling per 1 januari 2023. Gegeven de ontvangen adviezen van de ROB en de VNG en de reacties van gemeenten hebben de fondsbeheerders besloten het ingroeipad – het pad waarmee gemeenten naar de nieuwe verdeling ingroeien – te beperken tot 3 jaar. Het maximale effect is € 7,50 per inwoner in 2023 en € 15 per inwoner in 2024 en 2025. Daarmee komt het maximale effect op € 37,50 per inwoner in 2025 en verder.

Het model is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen. De fondsbeheerders gaan de komende periode in nauw overleg met de Raad voor het Openbaar bestuur, de VNG en de gemeenten nader invulling en uitvoering geven aan de onderzoeksagenda. De invoering van het nieuwe model wordt tijdig geëvalueerd en aan de hand van de evaluatie zal besloten worden over het traject 2026 en verder. Venlo is vooralsnog voordeelgemeente hetgeen kan betekenen dat hier kansen liggen voor 2026 en verder.

Het herverdeeffect en ingroeipad is berekend op basis van de gegevens van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en is berekend op basis van een andere systematiek³. Als gevolg van de verschillende systemen is deze vertaling niet sluitend te maken hetgeen landelijk een bekend probleem is en mogelijk tot andere uitkomsten kan leiden.

- *4. Overige ontwikkelingen*

De mutaties onder overige ontwikkelingen hebben onder andere betrekking op bijstellingen van landelijke volume – aantallen en volume aantallen voor de gemeente Venlo (bijv. leerlingen, inwoners etc.).

In het coalitieakkoord van het Rijk zijn vanaf 2023 middelen voor woningbouwimpuls (10 x € 100 miljoen) en volkshuisvesting (4 x € 150 miljoen) opgenomen in de vorm van een specifieke uitkering. Gemeenten kunnen daar door middel van een aanvraag een beroep op doen. Ter gedeeltelijke voeding van deze specifieke uitkeringen is voor de jaren 2023 tot en met 2025 telkens eenmalig € 250 miljoen aan het gemeentefonds onttrokken.

³ Het Rijk rekent in lopende prijzen en wij in constante prijzen. Daarnaast zijn de gehanteerde volume – aantallen i.c. eenheden niet te herleiden.

D. Opgave herijking sociaal domein en gemeentelijk maatschappelijk vastgoed (breed):

Eerder heeft u een opgave van € 4,150 miljoen structureel vastgesteld op basis van herijking sociaal domein en het gemeentelijk vastgoed (breed). Bij het vaststellen van de opgave is aangegeven, als wenkend perspectief, dat indien er extra rijksmiddelen binnenkomen als gevolg van de herijking gemeentefonds of compensatie in het tekort van de jeugdmiddelen deze opgave wordt heroverwogen. In de kadernota is daaraan gevolg gegeven en is de opgave gesaldeerd met de aanvullende compensatie van de jeugdmiddelen. In dit voorstel wordt de restant opgave herijking sociaal domein gemeentelijk vastgoed (breed) zoals opgenomen in de kadernota van per saldo € 1,950 miljoen (2026) verrekend met de aanvullende middelen. De opgave sociaal domein en gemeentelijk vastgoed (breed) komt daarmee te vervallen.

E. Netto resultaat ten opzichte van de kadernota

Dit betreft het resultaat dat beschikbaar komt ter voorbereiding op de begroting 2023-2026 ten opzichte van de gepresenteerde saldo in kadernota 2023.

Overige:

Plafond BTW - compensatiefonds

De ontwikkeling van het BTW compensatiefonds en het bijbehorende plafond leiden tot een toe- of afname van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Indien er minder BTW gedeclareerd wordt uit het BTW compensatiefonds wordt het verschil toegevoegd aan de algemene uitkering. Indien er meer gedeclareerd wordt dan beschikbaar wordt dit bedrag ten laste gebracht van de algemene uitkering. Overeenkomstig de bestendige gedragslijn wordt er voor 2023 en verder geen rekening gehouden met een verrekening met het BTW compensatiefonds.

Communicatie

N.v.t.

Vervolprocedure raad

De verdere uitwerking van de meicirculaire 2022 maakt onderdeel uit van het begrotingsproces (begroting 2023-2026) en FinRap 2022.

Burgemeester en wethouders van Venlo
de secretaris

Twan Beurskens

de burgemeester

Antoin Scholten

Raadsinformatiebrief

Bijlagen

1. Overzicht taakmutaties 2022-2026 volgens Meicirculaire 2022 ..
2.
3.
4.
5.